

EWOLUCJA POZYCJI GOSPODARKI POLSKIEJ W GOSPODARCE GLOBALNEJ I W GOSPODARCE UNII EUROPEJSKIEJ

Streszczenie:

W artykule dokonano analizy zmian pozycji gospodarki polskiej w gospodarce światowej oraz w gospodarce Unii Europejskiej. Pierwszym celem referatu było zidentyfikowanie prawidłowości, jakie wystąpiły w badanych procesach w okresie objętym rozważaniami. Przyjęty okres analizy obejmuje lata 2003-2012. Prowadzona analiza odnosi się do zmian produktu krajowego brutto, zmian eksportu, zmian importu, zmian zagranicznych inwestycji bezpośrednich przychodzących i zmian zagranicznych inwestycji bezpośrednich wychodzących. Drugim celem opracowania było zarysowanie perspektyw odnośnie do kształtowania się analizowanych pozycji w przyszłości oraz sformułowanie zaleceń dla polityki gospodarczej i przedsiębiorstw.

Słowa kluczowe: pozycja gospodarki polskiej, gospodarka globalna, gospodarka Unii Europejskiej

Summary:

The article analyses the changing position of the Polish economy in relation to the world economy and the European Union economy. The first aim of the paper is to identify regularities that occurred in the investigated processes in the period under study. The conducted analysis, which covers the years 2003-2012, concerns changes in the gross domestic product, changes in exports, changes in imports, changes in inward foreign direct investment and changes in outward foreign direct investment. The paper's second aim is to forecast what the positions under analysis will be in the future and to formulate some recommendations with regard to economic and corporate policy.

Key words: position of the Polish economy, global economy, European Union economy

1. Wstęp

Jednym z najważniejszych wyróżników zmian w gospodarce polskiej w zapoczątkowanym w 1990 roku okresie transformacji było jej systematyczne włączanie się do światowego systemu gospodarczego. O ile gospodarka socjalistyczna oznaczała duże ograniczenia zarówno w przepływie towarów i usług, jak i w mobilności kapitału, o tyle cechą gospodarki rynkowej stało się otwarcie na współpracę międzynarodową. Podstawowymi przejawami tego otwarcia były dynamiczne zmiany w polskim handlu zagranicznym oraz w przepływach zagranicznych inwestycji bezpośrednich.

W opracowaniu zostanie przeprowadzona analiza zmian pozycji gospodarki polskiej w gospodarce światowej oraz w gospodarce Unii Europejskiej. Celem analizy jest uchwycenie prawidłowości, jakie pojawiły się w okresie objętym badaniami. Wyczerpująca interpretacja tych prawidłowości, a także identyfikacja skomplikowanych związków przyczynowo-skutkowych stanowiących podłoże zarysowanych tendencji wykraczałyby poza granice przyjęte w tej pracy.

Rozważania odnoszące się do miejsca gospodarki polskiej w gospodarce światowej i w gospodarce Unii Europejskiej będą obejmować okres 2003-2012. Przyjęcie takiego przedziału czasowego analizy wynika, po pierwsze, z tego, że chodzi o ujęcie badanych procesów w okresie zaczynającym się w ostatnim roku, kiedy Polska nie była członkiem Unii Europejskiej (dolna granica przedziału czasowego), oraz, po drugie, z tego, że w momencie przygotowania opracowania dostępne były już dane za 2012 rok, choć niektóre z nich mogą jeszcze podlegać weryfikacji i zmianom (górna granica okresu analizy). Przyjęcie dolnej cezurę czasowej nie powinno być jednak interpretowane w taki sposób, że zmiany, jakie wystąpiły po 2003 roku należy przypisywać wyłącznie przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej. Trzy wiodące siły leżące u podłoża zaobserwowanych zmian pozycji gospodarki polskiej to: globalizacja, przystąpienie do Unii Europejskiej oraz kontynuacja procesów transformacji. Nie sposób wymierzyć znaczenia tych sił w kształtowaniu analizowanych zmian. Oczywiście jest natomiast, że znaczenie globalizacji¹ wykazywało tendencję rosnącą, mimo wystąpienia światowego kryzysu gospodarczego, zapoczątkowanego w 2008 roku. Wynikało to ze znacznego już stopnia otwarcia gospodarki polskiej i wiążącego się z tym uzależnienia od sytuacji na rynkach światowych (Gorynia, Kowalski 2008; Gorynia, 2012). Przystąpienie do Unii Europejskiej było czynnikiem,

---

¹ Należy tutaj podkreślić niejednoznaczność oraz wielowymiarowość rozumienia globalizacji. Zob. np. Brown 1992; Dicken 1992; Ohmae 1995; Parker 1998; Streeten 2001; Gorynia 2002; Stiglitz 2002; Milward 2003; Dunning ed. 2003; Bhagwati 2004; Gilpin 2000; Rodrik 2011; Stiglitz 2011; Nederveen 2012. Ujęcie wymiarów globalizacji w naukach społecznych interesująco ujął Kowalski (2013, s. 13).

który formalnie pojawił się 1 maja 2004 roku, należy jednak podkreślić, że wpływ tej okoliczności ujawnił się już dużo wcześniej – uczestnicy światowego obrotu gospodarczego antycypowali bowiem w swoich decyzjach członkostwo Polski w Unii Europejskiej na wiele lat przed formalnym przystąpieniem. Jeśli chodzi o znaczenie czynnika, jakim była transformacja, to z pewnością jego siłę należy oceniać jako malejącą, ale bynajmniej nie zasługującą na całkowite pominięcie (Gorynia, Kowalski 2008; Kowalski, 2009). Z jednej bowiem strony osiągnięcia procesu transformacji (np. skuteczne zmiany systemowe i instytucjonalne) stanowiły warunek konieczny włączania się w procesy internacjonalizacji i globalizacji, z drugiej zaś zaniechania w tej dziedzinie (brak niektórych reform) były czynnikiem spowalniającym wzrost gospodarczy i tym samym możliwości podwyższania poziomu dobrobytu poprzez efektywne włączanie się w międzynarodowy podział pracy.

Analiza odnosząca się zarówno do gospodarki światowej, jak i do gospodarki Unii Europejskiej będzie dotyczyć przede wszystkim takich aspektów, jak:

- zmiany produktu krajowego brutto,
- zmiany eksportu,
- zmiany importu,
- zmiany zagranicznych inwestycji bezpośrednich przychodzących,
- zmiany zagranicznych inwestycji bezpośrednich wychodzących².

Osobna część referatu zostanie poświęcona zarysowaniu perspektyw odnośnie do kształtowania się analizowanych pozycji w przyszłości. Udzielona zostanie w niej odpowiedź na pytanie – jak w średnim i długim okresie może prawdopodobnie ewoluować pozycja gospodarki polskiej w gospodarce globalnej oraz odpowiednio w gospodarce Unii Europejskiej oraz jakie w związku z tym można sformułować zalecenia dla polityki gospodarczej i przedsiębiorstw?

2. Ewolucja pozycji gospodarki polskiej w gospodarce globalnej i w gospodarce Unii Europejskiej³

Z danych zawartych w tabeli 1 wynika, że w analizowanym 10-leciu Produkt Krajowy Brutto Polski wyrażony w cenach bieżących wzrósł przeszło dwukrotnie (224,9%), natomiast w wypadku Światowego Produktu Brutto dynamika wyniosła 189,7%. W EU27 wskaźnik osiągnął poziom 145,3%. W wypadku Polski omawiany wskaźnik był dwukrotnie (w 2009 roku i w 2012 roku) niższy od 100% w ujęciu rok do roku, zaś w odniesieniu do gospodarki światowej wysokość wskaźnika poniżej 100% zanotowano tylko w jednym roku (w 2009 roku). W EU27 ten sam wskaźnik był niższy od 100% w latach 2009, 2010 i 2012.

Jeśli chodzi o kształtowanie się PKB na 1 mieszkańca to w wypadku Polski w latach 2003-2012 nastąpił wzrost w bardzo zbliżonym wymiarze, jak wzrost całkowitego PKB (224,2%). W tym samym okresie wskaźnik wzrostu Światowego Dochodu Brutto w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniósł 170,3%. Dla EU27 wskaźnik ten wyniósł 140,5%. W ujęciu rok do roku poprzedniego wysokość tego wskaźnika w odniesieniu do Polski była dwukrotnie mniejsza od 100% (w 2009 roku i w 2012 roku). Dla świata wysokość wskaźnika dynamiki w ujęciu rok do roku była mniejsza od 100% tylko w 2009 roku. W EU27 taka sytuacja wystąpiła w latach 2009, 2010 i 2011.

W tabeli 2 przedstawiono pozycję Polski w rankingach pod względem wartości PKB. W badanym okresie Polska zajęła najlepszą pozycję świecie w 2008 roku – 18. Najniższe miejsce zajmowała w latach 2003-2005 – 25. Jeśli chodzi o pozycję Polski w EU27, to Polska awansowała z 10 miejsca zajmowanego w latach 2003-2005 na pozycję 8 (2012 rok). W 2008 roku Polska zajęła w tym rankingu 7 miejsce – najwyższe w historii. Jeśli chodzi o kształtowanie się PKB na 1 mieszkańca, to w roku 2003 Polska zajmowała 68 miejsce w świecie, a w roku 2012 59 miejsce. Pozycja Polski w EU27 była bardzo stabilna i mieściła się w całym badanym okresie w przedziale 23-25.

Jeśli chodzi o tzw. czynną internacjonalizację gospodarki polskiej na tle gospodarki światowej i gospodarki EU27, to rozpatrzone zostaną dwa jej przejawy: eksport oraz zagraniczne inwestycje bezpośrednie wychodzące z Polski (eksport kapitału). Dane porównawcze opisujące eksport Polski, świata i EU 27 zawarto w tabeli 3. W latach 2003-2012 wskaźnik dynamiki eksportu dla Polski wyniósł 306,7%, dla świata 243,1%, a dla EU27 184,7%. Dla Polski wskaźnik wartości eksportu liczony rok do roku dwa razy osiągnął wysokość mniejszą niż 100% (w 2009 roku i w 2012 roku), dla świata sytuacja taka miała miejsce tylko w 2009 roku, natomiast w EU27 wystąpiła w latach 2009 i 2012. Jeśli chodzi o dynamikę eksportu na 1 mieszkańca, to w badanym okresie dla Polski wskaźnik wyniósł 306,0%, dla świata 219,0%, a dla EU27 178,6%. W układzie rok do roku poprzedniego zarówno dla Polski, świata, jak i EU27 dwukrotnie odnotowano wskaźnik mniejszy od 100% – w 2009 roku i w 2012 roku.

Na podkreślenie zasługują także zmiany udziału Polski w światowym eksporcie, przy czym w latach 2003-2009 mieliśmy do czynienia z tendencją do systematycznego wzrostu tego udziału – wzrost w kolejnych sześciu latach od 0,82% do 1,14%, natomiast trzy ostatnie lata charakteryzują się tendencją spadkową (spadek do 1,03% w 2012 roku). Jeśli natomiast chodzi o udział eksportu Polski w eksporcie EU27, to zauważalna jest jednoznaczna tendencja wzrostowa – od 2,03% w 2003 roku do 3,37% w 2012 roku.

² Dobór danych do analizy był związany z celem artykułu – nacisk położono na internacjonalizację gospodarki. Bardziej kompleksową analizę zmian sytuacji gospodarki polskiej w latach 2004-2011 można znaleźć w tzw. Raporcie Hausnera (Hausner i inni, 2013). Zaprezentowano tam wielowskaźnikową analizę pozycji konkurencyjnej i potencjału gospodarczego Polski.

³ W prezentowanych niżej rozważaniach korzystano z danych UNCTAD. W odniesieniu do Unii Europejskiej zaprezentowano dane dla EU25 i EU27. W analizie wykorzystano tylko dane dla EU27. Oznacza to przyjęcie założenia, jakby w całym badanym okresie UE liczyła 27 członków.

W Polsce szybko i systematycznie rósł udział eksportu towarów i usług w PKB – w 2003 udział ten wynosił 33,3%, a w 2012 roku już 46,2%. Dla świata wskaźnik ten osiągnął 24,9% w 2003 roku oraz 31,6% w 2012 roku. Ten sam wskaźnik dla EU27 wyniósł odpowiednio 34,3% i 44,6%.

Prostym wskaźnikiem opisującym zmiany pozycji danego kraju w eksporcie są miejsca zajmowane w rankingach (tabela 4). W 2003 roku Polska zajmowała 30 miejsce w świecie pod względem wartości eksportu towarów i usług, 32 w eksporcie towarowym oraz 34 w eksporcie usług. W 2012 roku Polska zajęła odpowiednio 28, 26 i 30 miejsce w świecie. W 2003 roku Polska zajmowała w EU27 odpowiednio 12, 12 i 16 miejsce, a w 2012 roku odpowiednio 10, 8 i 13 miejsce. Jeśli chodzi o eksport na 1 mieszkańca to pozycja Polski w świecie w roku 2003 w trzech rozpatrywanych kategoriach była następująca: 72, 60 i 80. Odpowiednie liczby dla roku 2012 wynoszą: 54, 54 i 68. W odniesieniu do EU27 Polska zajmowała następujące miejsca w 2003 roku – 25, 22 i 26, a w 2012 roku 24, 23 i 25.

Kolejnym parametrem opisującym ewolucję roli Polski jako eksportera jest tzw. *Export Performance Index* (tabela 10). Wskaźnik ten jest ilorazem relacji eksportu do PKB dla Polski i relacji eksportu światowego do Światowego Produktu Brutto. Innymi słowy wskaźnik ten mierzy względną intensywność eksportu danej gospodarki krajowej odnosząc ją do intensywności eksportu gospodarki światowej. W latach 2003-2012 wysokość tego wskaźnika dla Polski wahała się w granicach od 1,281 (2008 rok) do 1,535 (2009 rok). Ogólnie zauważalna jest więc lekka tendencja wzrostowa. Kształtowanie się tego wskaźnika świadczy o większej niż przeciętna światowa i lekko rosnącej intensywności eksportu Polski. Jeśli chodzi o kształtowanie się *Export Performance Index* Polska-EU27, to zauważalna jest jego dość znaczna stabilność przedziale 1,068 (2003 rok) i 1,214 (2009 rok).

Drugim przejawem czynnej internacjonalizacji gospodarki polskiej są zagraniczne inwestycje bezpośrednie (ZIB) wychodzące z Polski (tabela 5). Relacja skumulowanej wartości inwestycji wychodzących z Polski dla lat 2012 i 2003 wyniosła 2682,5%, a dla świata wskaźnik ten wyniósł 234,7%, a dla EU27 201,3%. Należy też zauważyć, że dla wszystkich badanych lat w wypadku Polski wskaźnik ten liczony rok do roku przekraczał 100%, zaś w przypadku świata w 2008 roku zanotowano wysokość wskaźnika niższą aniżeli 100%. W EU27 sytuacja taka wystąpiła dwukrotnie – w latach 2008 i 2011. Dane na temat miejsca Polski w rankingach ZIB wychodzących zaprezentowano w tabeli 6. Polska zajęła najlepsze miejsce w 2006 roku (27), a najgorsze w 2012 roku (158). Rok 2012 trzeba traktować jako wyjątkowy – nie jest wykluczona oficjalna korekta danych za ten rok. Ogólnie miejsce Polski zdaje się stabilizować w czwartej dziesiątce. Dość podobnie wyglądała pozycja Polski w EU27 – wahała się ona od miejsca 11 (2006 rok) do miejsca 24 (2012 rok). Pozycja Polski w świecie pod względem wartości ZIB wychodzących na 1 mieszkańca przyjmowała skrajne wartości w latach 2010 (42) i 2012 (153). Natomiast w EU27 Polska tylko dwukrotnie uplasowała się w drugiej dziesiątce: 15 miejsce (2010) i 16 miejsce (2011). W pozostałych latach zajmowała miejsce od 20 do 23.

Zmiany roli ZIB wychodzących z Polski można także opisywać za pomocą *Outward FDI Performance Index* (tabela 10). Wysokość tego wskaźnika w całym badanym okresie kształtowała się poniżej 1, co oznacza, że rola Polski w światowych przepływach ZIB była mniejsza aniżeli jej znaczenie w wytwarzaniu światowego PKB. Uwagę zwraca duża zmienność wskaźnika w poszczególnych latach. Najwyższą wartość wskaźnika zanotowano w 2009 roku (0,905), a najniższą w 2012 roku (-0,094). Świadczy to o niskim stopniu dojrzałości tego procesu w przypadku gospodarki polskiej. Podobną obserwację można sformułować w odniesieniu do *Outward FDI Performance Index* Polska-EU27 – w całym badanym okresie był istotnie niższy od 1, a najwyższą wartość przyjął w 2006 roku (0,555).

Współpraca gospodarki polskiej z gospodarką światową obejmuje równolegle tzw. internacjonalizację bierną, której najważniejszymi przejawami są import oraz zagraniczne inwestycje bezpośrednie napływające do Polski.

W tabeli 7 przedstawiono dane dotyczące importu towarów Polski, świata i EU27. W latach 2003-2012 wskaźnik dynamiki importu dla Polski wyniósł 291,3%, dla świata 238,4%, a dla EU27 184,0%. Dla Polski wskaźnik wartości importu liczony rok do roku dwa razy osiągnął wysokość mniejszą niż 100% (w 2009 roku i w 2012 roku), zaś dla świata i dla EU27 sytuacja taka miała miejsce w tych samych latach. Jeśli chodzi o dynamikę eksportu na 1 mieszkańca, to w badanym okresie dla Polski wskaźnik wyniósł 290,4%, dla świata 214,7%, a dla EU27 177,9%. W układzie rok do roku zarówno dla Polski, jak i dla świata oraz EU27 dwukrotnie odnotowano wskaźnik mniejszy od 100% – w 2009 roku i w 2012 roku.

Interesujące jest także miejsce Polski w rankingach importerów (tabela 8). W 2003 roku Polska zajmowała 27 miejsce w świecie pod względem wartości importu towarów i usług, 25 w imporcie towarowym oraz 36 w imporcie usług. W 2012 roku Polska zajęła odpowiednio 26, 25 i 32 miejsce w świecie. W 2003 roku Polska zajmowała w EU27 odpowiednio 12, 10 i 15 miejsce, a w 2012 roku odpowiednio 8, 8 i 13 miejsce. Jeśli chodzi o import na 1 mieszkańca to pozycja Polski w świecie w 2003 roku w trzech rozpatrywanych kategoriach była następująca: 72, 76 i 88. Odpowiednie liczby dla roku 2012 wynoszą: 55, 64 i 67. W odniesieniu do EU27 Polska zajmowała następujące miejsca: w 2003 roku – 25, 25 i 26, a w 2012 roku – 25, 24 i 25.

W analizowanym okresie *Import Performance Index* mieścił się w przedziale, którego dolną granicę stanowił wskaźnik 1,454 (2005 rok), a górną 1,639 (2009 rok) (tabela 10). Wskaźnik ten charakteryzował się relatywnie dużą stabilnością i w całym badanym dziesięcioleciu zmienił się nieznacznie (1,561 – 2003 rok; 1,609 – 2012 rok). Wysokość tego wskaźnika oznacza, że rola Polski jako światowego importera 1,5-krotnie przewyższa rolę Polski jako wytwórcy produktu brutto. *Import Performance Index* w układzie Polska-EU27 w każdym roku badanego okresu kształtował się na poziomie wyższym niż 1 i mieścił się przedziale, którego granice stanowiły dwie wartości: 1,156 (2005 rok) i 1,292 (2004 rok).

Drugim przejawem biernej internacjonalizacji gospodarki polskiej są zagraniczne inwestycje bezpośrednie (ZIB) napływające do Polski (tabela 9). Relacja skumulowanej wartości inwestycji przychodzących do Polski dla lat 2012 i 2003 wyniosła 398,5%, dla świata wskaźnik ten wyniósł 239,9%, a dla EU27 196,5%. Na podkreślenie zasługuje fakt,

że dla dwóch z wszystkich badanych lat w wypadku Polski wskaźnik liczony rok do roku był mniejszy od 100%, w przypadku świata tylko w 2008 roku zanotowano wysokość wskaźnika niższą aniżeli 100%, zaś w EU27 sytuacja taka wystąpiła trzykrotnie – w latach 2005, 2008 i 2011.

Jeśli chodzi o miejsce Polski w światowych rankingach ZIB przychodzących, to pozycja Polski była względnie stabilna. W przeważającej liczbie lat badanego okresu Polska plasowała się trzeciej dziesiątce państw świata. Najwyższe miejsce odnotowano w 2004 roku – 15, a najniższe w 2012 roku – 49. Natomiast w EU27 Polska zajęła najwyższą pozycję w roku 2004 (6), a najniższą w 2012 roku (13). Pod względem wartości inwestycji na 1 mieszkańca pozycja Polski była zdecydowanie słabsza – najwyższe miejsce w świecie Polska uzyskała w 2011 roku – 59, a najniższe w 2012 roku – 124. W EU27 Polska zajęła najwyższą pozycję w roku 2010 (13), a najniższą w 2005 roku (25).

W latach 2003-2013 *Inward FDI Performance Index* (tabela 10) przyjmował wartości mieszczące się w przedziale od 0,364 (2012 rok) do 2,940 (2004 rok). Duża zmienność wskaźnika jest odbiciem znacznych wahań w wartości ZIB napływających do Polski w poszczególnych latach. W zdecydowanej większości lat badanego okresu znaczenie Polski jako kraju przyjmującego ZIB istotnie przewyższało znaczenie naszej gospodarki w wytwarzaniu Światowego Produktu Brutto. W odniesieniu do EU27 należy zauważyć, że kształtowanie się omawianego wskaźnika podlegało znaczącym fluktuacjom. Wskaźnik przyjął najwyższą wartość w 2004 roku (2,949), a najniższą w 2012 roku (0,441).

3. Porównanie zmian pozycji gospodarki polskiej w gospodarce Unii Europejskiej i w świecie

W tym punkcie dokonane zostanie zestawienie zmian pozycji gospodarki polskiej w gospodarce światowej i w gospodarce Unii Europejskiej.

Jeśli chodzi o dynamikę produktu brutto w latach 2003-2012, to była ona najwyższa dla Polski (224,9%), dla świata wynosiła 189,7%, a dla EU 27 osiągnęła 145,3%. Kształtowanie się produktu brutto na głowę mieszkańca przedstawiało się dość podobnie: Polska – 224,2%, świat – 170,3%, EU27 – 140,5%. Mając świadomość dużego uproszczenia można zauważyć, że w badanym okresie analizowane wskaźniki dynamiki kształtowały się korzystniej dla Polski aniżeli dla świata oraz były korzystniejsze dla świata niż dla EU27.

Interesujące jest także zestawienie wyników dla eksportu. Jak to zauważono wcześniej, w latach 2003-2012 wskaźnik dynamiki eksportu dla Polski wyniósł 306,7%, dla świata 243,1%, a dla EU27 184,7%. Z kolei jeśli chodzi o dynamikę eksportu na 1 mieszkańca, to w badanym okresie dla Polski wskaźnik wyniósł 306,0%, dla świata 219,0%, a dla EU27 178,6%. Pozytywnie dla Polski wypadają także zestawienia prezentujące zmiany udziału eksportu Polski w eksporcie światowym oraz w eksporcie EU27. Należy przy tym podkreślić, że dynamika zmian udziału eksportu Polski była zdecydowanie większa w odniesieniu do EU27, aniżeli dla świata. Udział eksportu towarów i usług w PKB był dla Polski w całym badanym okresie wyższy aniżeli dla świata, zaś porównanie z EU27 w tym zakresie wskazuje na bardzo zbliżone wyniki dla Polski i Unii Europejskiej. Kolejnym wskaźnikiem dokumentującym zmiany znaczenia Polski w eksporcie są miejsca zajmowane w rankingach największych eksporterów. Polska istotnie poprawiła pozycję rankingową zarówno w świecie, jak i w Unii Europejskiej. Nastąpiła także poprawa miejsca Polski pod względem wartości eksportu na 1 mieszkańca, przy czym w skali świata mieliśmy do czynienia z większym awansem Polski aniżeli w obrębie Unii Europejskiej. W odniesieniu do *Export Performance Index* pozycja Polski w świecie poprawiła się nieznacznie, natomiast w ramach EU27 mieliśmy do czynienia ze stabilizacją tego wskaźnika.

W obszarze zagranicznych inwestycji bezpośrednich wychodzących w wypadku Polski dynamika tego procesu mierzona relacją skumulowanej wartości inwestycji wychodzących z Polski dla lat 2012 i 2003 była ponad 10-krotnie wyższa aniżeli dla świata oraz ponad 13-krotnie wyższa niż dla EU27. Kształtowanie się miejsca Polski w świecie oraz w EU27 pod względem wartości rocznych cechowało się w badanym okresie dość dużą zmiennością, ale w niektórych latach Polska stała się zauważalnym graczem w skali świata i Unii Europejskiej. Do podobnych wniosków prowadzi analiza *Outward FDI Performance Index*.

Kolejnym wartym zwrócenia uwagi obszarem jest import. W latach 2003-2012 wskaźnik dynamiki importu dla Polski wyniósł 291,3%, dla świata 238,4%, a dla EU27 184,0%. Na podobnym poziomie ukształtowały się dane dotyczące wartości importu w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Jeśli chodzi o wartość importu, to pozycja Polski w światowym rankingu importerów była dość stabilna, natomiast dość spektakularna poprawa pozycji Polski nastąpiła w skali EU27. Pod względem importu na 1 mieszkańca Polska awansowała dość istotnie w skali świata, natomiast jej pozycja w EU27 była względnie stabilna. Kształtowanie się *Import Performance Index* wskazywało na to, że Polska jest w tej dziedzinie relatywnie (w stosunku do PKB) ważnym graczem w skali świata i EU27, choć w pierwszym wypadku wskaźnik ten kształtował się na relatywnie wyższym poziomie.

W odniesieniu do inwestycji zagranicznych napływających w wypadku Polski dynamika tego procesu mierzona relacją skumulowanej wartości inwestycji napływających do Polski dla lat 2012 i 2003 była ponad 1,5-krotnie wyższa aniżeli dla świata oraz przeszło 2-krotnie wyższa aniżeli dla EU27. Pozycja Polski w rankingach była dość stabilna i wysoka w odniesieniu do wartości strumieni inwestycji napływających, natomiast w przeliczeniu na mieszkańca miejsce Polski w świecie i w EU27 było zdecydowanie gorsze.

Podsumowując dokonane porównanie zmian pozycji gospodarki polskiej w świecie i w EU27 pod względem przyjętych kryteriów można wyciągnąć następujące wnioski:

- Polska rozwijała się szybciej niż świat i szybciej niż EU27.
- Różnice w tempie rozwoju wskazują, że większa była dodatnia różnica (przewaga) w tempie rozwoju Polski w zestawieniu z EU27, aniżeli w porównaniu ze światem. Innymi słowy nadrobienie dystansu rozwojowego w stosunku do Unii Europejskiej odbywało się szybciej aniżeli w stosunku do świata.

- Zauważone prawidłowości zidentyfikowane dla lat 2003-2012 cechują się ograniczoną przydatnością dla celów predykcji rozwoju wypadków w przyszłości. Nakładanie się wielkiej liczby zmiennych dotyczących poszczególnych gospodarek krajowych oraz poszczególnych polityk gospodarczych sprawia, że konstruowane scenariusze rozwoju obciążone są wysokimi ryzykami błędu.
- Jeśli podobne tendencje rozwojowe miałyby się utrzymać w przyszłości (większość prognoz na to wskazuje), to należy skoncentrować uwagę na intensyfikacji związków gospodarczych ze światem, gdyż ten rozwija się szybciej i z rozwojowego punktu widzenia jest bardziej obiecujący. Powyższa rekomendacja znajduje dodatkowe poparcie w tzw. Raportcie Hausnera, w którym zauważono, że wysoka koncentracja eksportu na rynki Unii Europejskiej jest jednym z czynników sprawiających, że poczynając od 2009 roku stopa wzrostu eksportu Polski była niższa od tempa wzrostu importu światowego (Hausner i inni, 2013, s. 43). Wydaje się więc, że powyższe obserwacje stanowią uzasadnienie dla postulatu zwiększenia stopnia dywersyfikacji geograficznej polskiego eksportu z położeniem większego nacisku na jego rozwój na te rynki, które rozwijać się będą w tempie istotnie przewyższającym średnią światową.
- Zawartej w poprzednim punkcie rekomendacji nie należy jednak traktować w sposób mechaniczny, jednoznaczny i bezwarunkowy. Rezygnacja z wysiłków lokowania zwiększonego eksportu na rynkach Unii Europejskiej byłaby nierozważna w szczególności w nielicznych branżach, w których Polskie firmy odnoszą sukcesy oparte na konkurencji jakościowej (różniczkowej), gdyż rynek UE ze względu na duże natężenie konkurencji stwarza impulsy do dalszej poprawy jakości wyrobów. Może i powinien więc nadal pełnić rolę wymagającego poligonu doświadczalnego stanowiącego przyczółek w walce o inne rynki.

4. Wnioski na przyszłość. Rekomendacje dla polityki gospodarczej i przedsiębiorstw⁴

W latach 1990-2012 Polska odniosła znaczące sukcesy gospodarcze, których najważniejszym przejawem jest osiągnięty poziom rozwoju gospodarczego. Podłoże tego sukcesu stanowiły zarówno przemiany wewnątrz kraju, jak i otwarcie gospodarki polskiej na współpracę z zagranicą. Mimo niejednoznacznych ocen gospodarczych wyników procesu transformacji, należy podkreślić, że na tle innych uczestników tego procesu osiągnęliśmy niezłe rezultaty. I mimo spotykanych poglądów, że wyniki te mogły być jeszcze lepsze, ocena okresu transformacji w Polsce zwłaszcza w zagranicznych kręgach gospodarczych wypada pozytywnie, a niekiedy nasz kraj stawiany jest wręcz jako wzór.

Przedstawione w punkcie 2 niniejszego opracowania zdecydowanie pozytywne w swej wymowie zmiany pozycji polskiej gospodarki na tle świata i Unii Europejskiej nie mogą jednak przysłańcać najważniejszych problemów rozwojowych, wiążących się głównie ze stroną jakościową gospodarki. Można tutaj wskazać na następujące słabe strony:

- Polska oglądana przez pryzmat konkurencyjności pozostaje w dużej mierze krajem kapitalizmu „peryferyjnego”, a nie krajem „wiodących technologii” ((Blusz, Świeboda, 2013, s. 28-29).
- Gospodarka polska korzysta z przewag „wydajności” (*efficiency driven*), a nie przewag „innowacyjności” (*innovation driven*) (Blusz, Świeboda, 2013, s. 28-29).
- Polska ma niskie zaawansowanie technologiczne, eksportuje tanią siłę roboczą, wykazuje słabe umiejętności dialogu, jest źródłem ryzyka dla własnych przedsiębiorców, a bezpośrednie inwestycje zagraniczne są słabo powiązane z krajową bazą wytwórczą (Hausner, Szymczak 2013).

Wspomniana niejednoznaczność ocen nie zmienia faktu, że proces zmniejszania luki rozwojowej pomiędzy Polską a wysoko rozwiniętymi krajami gospodarki rynkowej nie został zakończony i zabierze jeszcze prawdopodobnie okres mierzony w dziesiątkach lat. Gdyby deklarowane aspiracje rozwojowe Polski miały zostać zrealizowane (takim minimalnym często wskazywanym celem jest osiągnięcie „średniej unijnej” PKB per capita), to należy oczekiwać w Polsce wzrostu gospodarczego dość istotnie przewyższającego przeciętny wzrost w Unii Europejskiej. Inaczej proces doganiania przeciągałby się w nieskończoność. Intensywność związków gospodarczych Polski z Unią Europejską sprawia, że występuje tutaj interesujący paradoks: aby dogonić tzw. „średnią unijną” w poziomie PKB (obecnie PKB Polski *per capita* stanowi około 60% Unijnego Produktu Brutto *per capita*) Polska powinna rozwijać się w tempie wyższym aniżeli średnie tempo Unii. Im większe różnice wystąpią w obu tempach, tym szybciej Polska będzie nadrabiać dystans rozwojowy. Ale szybki rozwój Polski zależy od tempa rozwoju w Unii – chociażby dlatego, że rynek UE jest największym rynkiem eksportowym Polski. Z tego punktu widzenia nasuwa się wniosek, że możliwości zmniejszenia luki rozwojowej pomiędzy Polską a Unią Europejską należy szukać w obszarach wolnych od występowania wspomnianego paradoksu. Innymi słowy doganiając Unię Polska powinna stawiać na czynniki wzrostu, które nie zależą tylko i wyłącznie od procesów gospodarczych w Unii Europejskiej. Zalecenie to odnosi się głównie do ekspansji eksportowej gospodarki polskiej, ale nie tylko.

Jako aksjomat należy więc przyjąć, że w Polsce istnieją realne i uzasadnione aspiracje rozwojowe, które sprowadzają się do osiągnięcia poziomu rozwoju gospodarczego właściwego dla krajów rozwiniętych z gospodarką rynkową. Chodzi o to, aby umiejętnie wykorzystać prawidłowości, na które wskazuje teoria konwergencji. Realizacja zasygnalizowanych aspiracji może być jednak utrudniona, ze względu na istnienie ważnych zagrożeń (Blusz, Świeboda, 2013, s. 29-30; Hausner, Szymczak 2013). Po pierwsze, stosowane w wypadku Polski podejście do doganiania krajów wysoko rozwiniętych bazujące na źródłach imitacyjnych nie może trwać wiecznie, mimo dużego znaczenia sił

⁴ W tym miejscu ograniczono się do zagadnień bezpośrednio związanych z internacjonalizacją gospodarki polskiej. Szerszy pakiet zaleceń adresowanych do polskiej polityki publicznej zawarto w Hausner i inni (2013, s. 122-136). Porównaj także Gorynia (2002) oraz Gorynia (2006).

konwergencji. Po drugie, za wszelką cenę należy dążyć do uniknięcia tzw. „pułapki średniego dochodu”, a także „pułapki średniego wzrostu”.

Wspomnianym aspiracjom rozwojowym Polski musi towarzyszyć budowanie konkurencyjności gospodarki, która umożliwi ich realizację. Jaki może być pozytywny wkład współpracy gospodarczej z zagranicą w realizację wspomnianych aspiracji w analizowanych w tym opracowaniu obszarach?

Polski handel zagraniczny może mieć tutaj istotne znaczenie, przy założeniu, że zdołamy spełnić kilka warunków. W odniesieniu do eksportu należy zwrócić uwagę na co najmniej dwa uwarunkowania. Po pierwsze, ważne jest posiadanie konkurencyjnej w stosunku do otoczenia zagranicznego krajowej bazy wytwórczej⁵. Jej potencjalny wkład do odrabiania dystansu rozwojowego może odnosić się zarówno do rynku polskiego, jak i do rynków międzynarodowych. Jeśli krajowi wytwórcy są konkurencyjni, to ich produkty będą wykorzystywane zarówno do zaspokajania popytu wewnętrznego (brak importu), jak i popytu zagranicznego (eksport). W rozważanej sytuacji rynek zbytu firmy krajowej należy więc traktować w pierwszym przybliżeniu jako jedność – firma będzie się rozwijać szybko, jeśli jej produkty znajdują zbyt, niezależnie od tego, czy jest to zbyt na rynku krajowym czy na rynku zagranicznym. Dopiero wtedy, gdy okaże się, że możliwości zbytu krajowego są ograniczone, a rozmiary rynku uniemożliwiają osiągnięcie korzyści skali podobnych do konkurentów (saturacja rynku krajowego), pojawia się imperatyw eksportu – bez eksportu bowiem dane przedsiębiorstwo utraci możliwości rozwoju, a najczęściej zostanie zakwestionowana jego egzystencja, gdyż konkurenci zagraniczni będą także redukować jego obroty na rynku krajowym. Większość firm polskich działa w warunkach dużej presji konkurencyjnej na rynku krajowym i zmuszona jest do podejmowania ekspansji eksportowej, aby móc osiągać korzyści skali stanowiące warunek konieczny dalszego rozwoju.

Drugim warunkiem, wiążącym się zresztą z pierwszym, jest innowacyjność gospodarki, będąca jedną z podstaw wyższej konkurencyjności. Należy z całym naciskiem podkreślić, że panuje w zasadzie zgoda odnośnie do potrzeby zaangażowania państwa w podnoszenie poziomu innowacyjności polskiej gospodarki, a dyskusje dotyczą konkretnych sposobów wsparcia⁶. Czy dominujące podejście jest jednak na pewno słuszne? Sporządzono już wiele raportów, analiz, napisano wiele projektów, zarysowano liczne scenariusze, ale cały czas zadanie wzrostu innowacyjności gospodarki polskiej pozostaje bardziej postulatem, aniżeli realnym dokonaniem. Odnosi się wrażenie, że retoryka nastawiona na pomaganie firmom, wspieranie, wzmocnianie, rozwijanie się powinna nieco przeżyć się, zwłaszcza w Polsce, gdzie innowacyjność i konkurencyjność ograniczane są przede wszystkim nie przez brak narzędzi pomocy firmom, ale głównie przez obecność regulacji krępujących przedsiębiorczość, inicjatywę, kreatywność i dynamizm. Należy wyciągnąć wnioski z braku sukcesów kolejnych podejść do uwolnienia administracyjnych gorsetów blokujących przedsiębiorczość i wreszcie te ograniczenia usunąć. Nie powinno się wymyślać nowych, wątpliwych instrumentów wspierania firm, gdyż i tak mamy już do czynienia ze swoistą dżunglą możliwości, jeśli chodzi o narzędzia wsparcia. Przedsiębiorcy powinni skupić uwagę na autentycznej przedsiębiorczości, a nie na poszukiwaniu form wsparcia, dotarcie do których w warunkach asymetrii informacji kosztuje coraz więcej nakładów czasu, a także środków finansowych (Gorynia 2003, Gorynia 2011). Prawdziwa gospodarka rynkowa nie polega na pomaganiu przedsiębiorstwom, sprowadza się natomiast do sprzyjania rozwojowi firm poprzez likwidowanie barier ich ekspansji. Nie pomagajmy zbyt wiele firmom rosnąć, pozwólmy im rozwijać się poprzez zniesienie rozlicznych barier dla ich ekspansji.

Drugim składnikiem handlu zagranicznego jest import. Może on także odgrywać pozytywny wpływ na realizację zamierzeń rozwojowych Polski. Intensyfikacji ekspansji eksportowej w nieunikniony sposób musi towarzyszyć wzrost importu (surowce, części zamienne, sprzęt inwestycyjny). Z wzrostem gospodarczym kojarzy się także wzrost aspiracji konsumpcyjnych społeczeństwa – wiele z nich można zaspokoić w drodze importu. Z tych uwag wynika jednoznacznie, że import może być pozytywnym czynnikiem wzrostu gospodarczego. Nacisk w polityce gospodarczej powinien być położony nie tyle na ograniczanie importu, ile na zachowanie względnej równowagi bilansu handlowego, a przede wszystkim bilansu płatniczego. Przyjazne rozwiązania w tej sferze są warunkiem wstępnym tego, by Polska była pozytywnie postrzegana przez inwestorów zagranicznych, dla których swoboda prowadzenia działalności na obszarze lokowania inwestycji jest jednym z podstawowych kryteriów podejmowania decyzji lokalizacyjnych. Ważnym elementem jest tutaj sprawność procedur z zakresu techniki handlu zagranicznego – procedury celne, administracyjne, rozwiązania logistyczne, procedury ubezpieczeniowe, procedury płatności bankowych, rozstrzyganie sporów gospodarczych itp. Oczywiście jest także, że łatwość realizacji zaopatrzenia importowego sprzyja konkurencyjności podmiotów zlokalizowanych na danym obszarze, zarówno tych z kapitałem zagranicznym, jak i z kapitałem krajowym.

Jeśli chodzi o zagraniczne inwestycje bezpośrednie wychodzące z Polski, to należy podkreślić, że mogą one być drugim obok eksportu, pozytywnym i korzystnym przejawem zagranicznej ekspansji gospodarki polskiej i polskich (zlokalizowanych w Polsce) firm. Trzeba tutaj zauważyć, że eksport kapitału na określonym etapie rozwoju staje się naturalnym, normalnym, a co ważniejsze mogącym przynosić korzyści przejawem aktywności gospodarczej. Zarówno w sferze prowadzonej polityki gospodarczej, jak i w sferze edukacyjnej należy więc zmierzać do zmniejszania uprzedzeń związanych z tą formą internacjonalizacji. Zgodnie z dobrze ugruntowanymi koncepcjami Ścieżki Rozwoju Inwestycyjnego (*IDP – Investment Development Path*) oraz Pozycji Inwestycji Wychodzących Netto (*Net Outward Investment Position*) (Dunning, Narula, 2002) na określonych etapach rozwoju gospodarczego pojawiają się tendencje do wzrostu znaczenia inwestycji wychodzących z danego kraju, które często są wynikiem napotkania przez firmy zlokalizowane w określonym kraju granic rozwoju opartego na rynku lokalnym i granic rozwoju bazującego na eksporcie. W takiej sytuacji eksport kapitału staje się często jedyną szansą rozwojową dla firm krajowych. Zagraniczne

⁵ O programie reindustrializacji Unii Europejskiej i innych aspektach uprzemysłowienia pisze A. Halesiak (2013).

⁶ Zestaw specjalnych działań w tym zakresie proponuje na przykład R. Petru (2013).

inwestycje wychodzące mogą być też nierzadko warunkiem sine qua non podtrzymania konkurencyjności – dzieje się tak na przykład wtedy, kiedy zagraniczni konkurenci firm krajowych uzyskują korzyści kosztowe dzięki lokalizacji produkcji w miejscach charakteryzujących się niskimi kosztami wytwarzania. Osiągnięty przez Polskę poziom rozwoju gospodarczego wskazuje jednoznacznie, że należy oczekiwać wzmożonego zainteresowania firm polskich inwestycjami zagranicznymi. W skali makro najprawdopodobniej wystąpi tendencja do przewagi tempa wzrostu inwestycji wychodzących nad tempem wzrostu inwestycji przychodzących do Polski, co zdaje się jasno wynikać ze wspomnianych koncepcji IDP i NOIP.

Zagraniczne inwestycje bezpośrednie przychodzące do Polski odegrały znaczącą rolę w modernizacji polskiej gospodarki w minionym ponad 20 letnim okresie transformacji. Wiele wskazuje na to, że również w przyszłości ich rola może być duża. Przede wszystkim inwestycje te mogą pomóc w uzupełnieniu wewnętrznych zdolności rozwojowych ograniczonych wielkością oszczędności krajowych. Niewystarczające zasoby kapitału nie są jednak jedyną barierą rozwojową, w której pokonaniu pomocne mogą być inwestycje zagraniczne. Równie ważne są możliwości w zakresie transferu nowych technologii służące zwiększeniu innowacyjności polskiej gospodarki. I choć zachowania inwestorów zagranicznych w tym obszarze często dalekie są od oczekiwań i „polskiego interesu gospodarczego”, to jednak nie podlega dyskusji dodatni wpływ tych inwestycji na gospodarkę krajową poprzez kanał transmisji określane jako pozytywne efekty zewnętrzne. Zadaniem dla polskiej polityki gospodarczej prowadzonej w odniesieniu do zagranicznych inwestycji bezpośrednich napływających do Polski będzie podtrzymanie atrakcyjności Polski jako miejsca lokowania tychże inwestycji. Przyjazny klimat inwestycyjny, którego ważnym składnikiem jest swoboda prowadzenia działalności gospodarczej, wyważone rozwiązania podatkowe oraz dobry stan szeroko rozumianej infrastruktury wydaje się być warunkiem minimalnym uzyskania w przyszłości korzyści z obecności obcych inwestorów. Zarówno dotychczasowe osiągnięcia, jak i prognozy dla Polski na przyszłość stwarzają dobre przesłanki do odniesienia w średnio i długookresowej perspektywie istotnych korzyści w tym zakresie. Niezwykle istotne jest więc, aby czynniki krajowe znajdujące się pod kontrolą strony polskiej kształtować w sposób przemyślany, podnoszący atrakcyjność inwestycyjną Polski. Powinny one być tak konstruowane, by w jak najszerszym zakresie były to inwestycje wysoko zaawansowane technologicznie, bazujące na pracy wysoko kwalifikowanych specjalistów (inwestycje produkcyjne zaawansowane technologicznie, skomplikowane dziedziny BPO, centra badawczo-rozwojowe). Właśnie takie inwestycje sprzyjają generacji pozytywnych efektów zewnętrznych. Należy ponadto wskazać na znaczenie inwestorów zagranicznych dla kształtowania się bilansu handlowego Polski. Udział firm zagranicznych w polskim eksporcie wynosi około 60 procent. W przyszłości udział ten prawdopodobnie zwiększy się.

Bibliografia

- Bhagwati J., *In defence of globalization*, Oxford University Press, Oxford 2004,
- Blusz K., Świeboda P., *Po naprawie Rzeczypospolitej czas na „drugą Polskę”*, Instytut Idei, Warszawa 2013,
- Brown J., *Corporations as community: A new image for a New Era*, w: J. Renesch, ed., *New traditions in business*. Berrett-Koehler, San Francisco 1992,
- Contractor F. J., *Economic transformation in emerging countries. The role of investment, trade and finance*, Elsevier New York 1998,
- Dicken P., *Global shift*, Guilford Press, New York 1998,
- Dunning J. H., *The Investment Development Cycle Revisited*, *Weltwirtschaftliches Archiv*, 122, 1986,
- Dunning J. H., *Making globalization good. The moral challenges of global capitalism*, Oxford University Press, Oxford 2003,
- Dunning J. H., Narula R., *The Investment Development Path Revisited*, w: J.H. Dunning, *Theories and Paradigms of International Business Activity. The Selected Essays of John H. Dunning*, Volume 1, Edward Elgar, Cheltenham, UK and Northampton, MA, 2002,
- Gorynia M., *Internationalisation of economy versus economic policy under integration and globalisation*, *Poznań University of Economics Review*, vol. 2, No. 2, 2002,
- Gorynia M., *Pomoc, ale dla wszystkich*, *Rzeczpospolita* 27 września, 2003,
- Gorynia M., *Trzeba wspierać wszystkie firmy*, *Rzeczpospolita* 25 marca, 2011,
- Gorynia M., *Polska polityka gospodarcza a internacjonalizacja i globalizacja*, *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny* nr 2, 2006,
- Gorynia M., *Ewolucja pozycji gospodarki polskiej w gospodarce światowej*, *Ekonomista* nr 4, 2012,
- Gorynia M., Kowalski T., *Globalne i krajowe uwarunkowania funkcjonowania polskich przedsiębiorstw*, *Ekonomista* nr 1, 2008,
- Gorynia M., Wolniak R., *The Participation of Transitional Economy in Globalisation – The Case of Poland*, *Journal of Euro-Asian Management*, vol. 6, No 2, 2002,
- Gorynia M., Nowak J., Wolniak R., *Poland and Its Investment Development Path*, *Eastern European Economics*, vol. 45, No. 2, March-April, 2007,
- Halesiak A., *Europa goni za przemysłem*, *Rzeczpospolita* 8 lipca, 2013,
- Hausner J., i inni, *Konkurencyjna Polska. Jak awansować w światowej lidze gospodarczej?* Fundacja Gospodarki i Administracji Publicznej, Kraków 2013,
- Hausner J., Szymczak R., *Jak awansować w światowej lidze?* *Rzeczpospolita* 20 czerwca, 2013,
- Kowalski T., *Polska transformacja gospodarcza na tle wybranych krajów Europy Środkowej*, *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny* nr 2, 2009,

Kowalski T., *Globalisation and transformation in Central European Countries: the Case of Poland*, Poznań University of Economics Press, Poznań 2013,
Milward B., *Globalisation? Internationalisation and monopoly capitalism. Historical processes and capitalist dynamism*. Edward Elgar, Cheltenham 2003,
Nederveen P. J., *Periodizing Globalization: Histories of Globalization*, New Global Studies, vol. 6, iss. 2, 2012,
Ohmae K., *The end of the nation state*, Free Press, New York 1995,
Parker B. B., *Globalization and business practice. Managing across boundaries*, Sage Publications, London 1998,
Petru R., *Czy Polska będzie mniejszymi Niemcami*, Rzeczpospolita 4 lipca, 2013,
Rodrik D., *The Globalization Paradox. Why Global Markets, States and Democracy can't Coexist*, Oxford University Press, Oxford 2011,
Stiglitz J. E., *Globalization and its discontents*, W.W. Norton Company, Washington DC 2002,
Stiglitz J. E., *The Failure of Macroeconomics in America, China & World Economy*, vol. 19, no. 5, 2011,
Streeten P., *Globalisation. Threat or opportunity?* Copenhagen Business School Press, Copenhagen 2001.

Tabela 1. Produkt krajowy brutto w latach 2003-2012 (ceny bieżące)

Lata	PKB												
	Polska						Unia Europejska i świat						
	w mln dol. USA ^a	zmiana % (rok 2003 = 100%)	zmiana % (rok poprzedni = 100%)	na 1 mieszkańca w dol. USA ^a	na 1 mieszkańca zmiana % (rok 2003 = 100%)	na 1 mieszkańca zmiana % (rok poprzedni = 100%)		w mln dol. USA ^a	zmiana % (rok 2003 = 100%)	zmiana % (rok poprzedni = 100%)	na 1 mieszkańca w dol. USA ^a	na 1 mieszkańca zmiana % (rok 2003 = 100%)	na 1 mieszkańca zmiana % (rok poprzedni = 100%)
2003	216801	100,0	-	5676	100,0	-	EU25	10811815	100,0	100,0	28129	100,0	-
							EU27	11407970	100,0	100,0	23361	100,0	100,0
							świat	37654430	100,0	-	5949	100,0	-
2004	252769	116,6	116,6	6621	116,7	116,7	EU25	13070342	120,9	120,9	28365	100,8	100,8
							EU27	13171420	115,5	115,5	26857	115,0	115,0
							świat	42371251	112,5	112,5	6614	111,2	111,2
2005	303912	140,2	120,2	7963	140,3	120,3	EU25	13643917	126,2	104,4	29467	104,8	103,9
							EU27	13771984	120,7	104,6	27962	119,7	104,1
							świat	45849262	121,8	108,2	7073	118,9	106,9
2006	341597	157,6	112,4	8949	157,7	112,4	EU25	14527715	134,4	106,5	31227	111,0	106,0
							EU27	14683621	128,7	106,6	29686	127,1	106,2
							świat	49698900	132,0	108,4	7576	127,4	107,1
2007	425129	196,1	124,5	11132	196,1	124,4	EU25	16985806	157,1	116,9	34195	121,6	109,5
							EU27	16985806	148,9	115,7	34195	146,4	115,2
							świat	55996876	148,7	112,7	8437	141,8	111,4
2008	529423	244,2	124,5	13853	244,1	124,4	EU25	18271448	169,0	107,6	36634	130,2	107,1
							EU27	18271448	160,2	107,6	36634	156,8	107,1
							świat	61380972	163,0	109,6	9141	153,7	108,3
2009	430912	198,8	81,4	11266	198,5	81,3	EU25	16334168	151,1	89,4	32626	116,0	89,1
							EU27	16334168	143,2	89,4	32626	139,7	89,1
							świat	58193951	154,5	94,8	8567	144,0	93,7
2010	469799	216,7	109,0	12274	216,3	108,9	EU25	16276284	150,5	99,6	32399	115,2	99,3
							EU27	16276284	142,7	99,6	32399	138,7	99,3
							świat	63580799	168,9	109,3	9253	155,5	108,0
2011	514115	237,1	109,4	13424	236,5	109,4	EU25	17596476	162,8	108,1	34925	124,2	107,8
							EU27	17596476	154,2	108,1	34925	149,5	107,8
							świat	70201920	186,4	110,4	10068	169,2	108,8
2012	487528	224,9	94,8	12724	224,2	94,8	EU25	16573561	153,3	94,2	32812	116,6	93,9
							EU27	16573561	145,3	94,2	32812	140,5	93,9
							świat	71435240	189,7	101,8	10132	170,3	100,6

^a Według kursu oficjalnego

Źródło: UNCTAD za odpowiednie lata (<http://unctadstat.unctad.org>, dostęp 14.08.2013 r.), obliczenia własne na podstawie danych UNCTAD.

Tabela 2. PKB – pozycja Polski w Unii Europejskiej i w świecie

Lata	Produkt krajowy brutto			Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca		
	Pozycja Polski w Unii Europejskiej (EU25)	Pozycja Polski w Unii Europejskiej (EU27)	Pozycja Polski w świecie	Pozycja Polski w Unii Europejskiej (EU25)	Pozycja Polski w Unii Europejskiej (EU27)	Pozycja Polski w świecie
2003		10	25		23	68
2004	10	10	25	23	23	68
2005	10	10	25	23	23	66
2006	9	9	24	23	23	68
2007	9	9	22	25	25	67
2008	7	7	18	25	25	65
2009	8	8	21	24	24	65
2010	8	8	21	23	23	66
2011	9	9	24	23	23	66
2012	8	8	24	24	24	59

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych UNCTAD (<http://unctadstat.unctad.org>, dostęp 26.08.2013 r.).

Tabela 3. Eksport towarów w latach 2003-2012 (ceny bieżące)

Lata	Eksport towarów																	
	Polska										Unia Europejska i świat							
	w mln dol. USA	zmiana % (rok 2003 = 100%)	zmiana % (rok poprzedni = 100%)	na 1 mieszkańca w dol. USA	na 1 mieszkańca zmiana % (rok 2003 = 100%)	na 1 mieszkańca zmiana % (rok poprzedni = 100%)	udział w świecie w %	udział w EU25 w %	udział w EU27 w %	udział eksportu towarów i usług w PKB		w mln dol. USA	zmiana % (rok 2003 = 100%)	zmiana % (rok poprzedni = 100%)	na 1 mieszkańca w dol. USA	na 1 mieszkańca zmiana % (rok 2003 = 100%)	na 1 mieszkańca zmiana % (rok poprzedni = 100%)	udział eksportu towarów i usług w PKB
2003	61007	100,0	-	1597	100,0	-	0,82	2,20	2,03	33,30	EU25	2775767	100,0	-	7222	100,0	-	33,5
											EU27	3006826	100,0	-	6157	100,0	-	34,3
											świat	7474601	100,0	100,0	1177	100,0	100,0	24,9
2004	81583	133,7	133,7	2137	133,8	133,8	0,90	2,29	2,27	37,55	EU25	3555623	128,1	128,1	7716	106,9	106,9	35,5
											EU27	3589054	119,4	119,4	7318	118,9	118,9	35,6
											świat	9083607	121,5	121,5	1413	120,1	120,1	26,9
2005	96514	158,2	118,3	2529	158,3	118,3	0,93	2,51	2,48	37,12	EU25	3846671	138,6	108,2	8308	115,0	107,7	36,9
											EU27	3886130	129,2	108,3	7890	128,1	107,8	36,9
											świat	10373128	138,8	114,2	1594	135,5	112,8	28,2
2006	117238	192,2	121,5	3071	192,3	121,5	0,98	2,68	2,65	40,33	EU25	4369835	157,4	113,6	9393	130,1	113,1	39,2
											EU27	4417478	146,9	113,7	8931	145,0	113,2	39,2
											świat	11995325	160,5	115,6	1822	154,9	114,3	30,0
2007	144739	237,2	123,5	3790	237,3	123,4	1,04	2,82	2,82	40,79	EU25	5132510	184,9	117,5	10333	143,1	110,0	39,8
											EU27	5132510	170,7	116,2	10333	167,8	115,7	39,8
											świat	13883426	185,7	115,7	2084	177,1	114,4	31,0
2008	176321	289,0	121,8	4613	288,9	121,7	1,11	3,11	3,11	39,96	EU25	5668288	204,2	110,4	11365	157,4	110,0	40,9
											EU27	5668288	188,5	110,4	11365	184,6	110,0	40,9
											świat	15953617	213,4	114,9	2367	201,2	113,6	32,4
2009	141078	231,2	80,0	3688	230,9	79,9	1,14	3,20	3,20	39,39	EU25	4404220	158,7	77,7	8797	121,8	77,4	37,0
											EU27	4404220	146,5	77,7	8797	142,9	77,4	37,0
											świat	12415110	166,1	77,8	1821	154,8	76,9	27,5
2010	165599	271,4	117,4	4326	270,9	117,3	1,09	3,34	3,34	42,22	EU25	4953887	178,5	112,5	9861	136,6	112,1	40,8
											EU27	4953887	164,8	112,5	9861	160,2	112,1	40,8
											świat	15127757	202,4	121,8	2194	186,5	120,5	30,0
2011	193740	317,6	117,0	5059	316,7	116,9	1,07	3,33	3,33	44,99	EU25	5809377	209,3	117,3	11530	159,7	116,9	43,8
											EU27	5809377	193,2	117,3	11530	187,3	116,9	43,8
											świat	18145522	242,8	119,9	2602	221,2	118,6	32,0
2012	187238	306,9	96,6	4887	306,0	96,6	1,03	3,37	3,37	46,19	EU25	5553366	200,1	95,6	10994	152,2	95,4	44,6
											EU27	5553366	184,7	95,6	10994	178,6	95,4	44,6
											świat	18170388	243,1	100,1	2577	219,0	99,0	31,7

Źródło: UNCTAD za odpowiednie lata (<http://unctadstat.unctad.org>, dostęp 14.08.2013 r.), obliczenia własne na podstawie danych UNCTAD.

Tabela 4. Eksport – pozycja Polski w Unii Europejskiej i w świecie

Lata	Eksport									Eksport na 1 mieszkańca								
	Eksport towarów i usług			Eksport towarów			Eksport usług			Eksport towarów i usług			Eksport towarów			Eksport usług		
	EU25	EU27	świat	EU25	EU27	świat	EU25	EU27	świat	EU25	EU27	świat	EU25	EU27	świat	EU25	EU27	świat
2003		12	30		12	32		16	34		25	72		22	60		26	80
2004	12	12	30	11	11	29	16	16	35	25	25	68	22	22	57	25	26	80
2005	12	12	31	11	11	30	15	15	32	25	25	69	22	22	58	25	26	80
2006	12	12	31	10	10	29	14	14	30	25	25	66	22	22	58	25	26	78
2007	11	11	30	10	10	27	14	14	30	25	25	64	22	22	57	26	26	75
2008	11	11	29	10	10	27	14	14	28	25	25	61	22	22	54	26	26	74
2009	11	11	29	8	8	26	14	14	30	25	25	64	22	22	54	26	26	78
2010	11	11	29	8	8	26	14	14	29	25	25	63	22	22	52	26	26	78
2011	11	11	28	8	8	27	14	14	31	24	24	60	23	23	54	26	26	76
2012	10	10	28	8	8	26	13	13	30	24	24	54	23	23	54	25	25	68

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych UNCTAD (<http://unctadstat.unctad.org>, dostęp 14.08.2013 r.).

Tabela 5. Odpyły ZIB z Polski, z Unii Europejskiej oraz w skali świata w latach 2003-2012 (mln USD)

Lata	Odpyły inwestycji z Polski	Skumulowana wartość inwestycji wychodzących z Polski			Odpyły inwestycji z Unii Europejskiej i w skali świata		Skumulowana wartość inwestycji wychodzących z Unii Europejskiej i w skali świata		
			zmiana % (rok 2003 = 100%)	zmiana % (rok poprzedni = 100%)				zmiana % (rok 2003 = 100%)	zmiana % (rok poprzedni = 100%)
2003	305	2144	100,0	-	EU25	290167	4870834	100,0	-
					EU27	294563	4886780	100,0	-
					świat	584014	10053730	100,0	-
2004	900	3351	156,3	156,3	EU25	374627	5635098	115,7	115,7
					EU27	374490	5635195	115,3	115,3
					świat	921141	11845887	117,8	117,8
2005	3437	6308	294,1	188,2	EU25	603022	5784121	118,8	102,6
					EU27	603300	5784457	118,4	102,6
					świat	903764	12575883	125,1	106,2
2006	8883	14392	671,1	228,2	EU25	687321	7221327	148,3	124,8
					EU27	687921	7222660	147,8	124,9
					świat	1427474	15766400	156,8	125,4
2007	5405	21317	994,1	148,1	EU25	1257890	8738495	179,4	121,0
					EU27	1257890	8738495	178,8	121,0
					świat	2272049	19343062	192,4	122,7
2008	4414	24094	1123,6	113,0	EU25	982036	8182874	168,0	93,6
					EU27	982036	8182874	167,4	93,6
					świat	2005332	16511202	164,2	85,4
2009	4699	29307	1366,6	121,6	EU25	381955	9111022	187,1	111,3
					EU27	381955	9111022	186,4	111,3
					świat	1149776	19518956	194,1	118,2
2010	7226	44444	2072,5	151,6	EU25	497801	9278640	190,5	101,8
					EU27	497801	9278640	189,9	101,8
					świat	1504928	21130046	210,2	108,3
2011	7211	49657	2315,6	111,7	EU25	536499	9245476	189,8	99,6
					EU27	536499	9245476	189,2	99,6
					świat	1678035	21441873	213,3	101,5
2012	-894	57525	2682,5	115,8	EU25	323131	9836857	202,0	106,4
					EU27	323131	9836857	201,3	106,4
					świat	1390956	23592739	234,7	110,0

Źródło: UNCTAD za odpowiednie lata (<http://unctadstat.unctad.org>, dostęp 14.08.2013 r.), obliczenia własne na podstawie danych UNCTAD.

Tabela 6. ZIB – pozycja Polski w Unii Europejskiej i w świecie

Lata	Zagraniczne inwestycje bezpośrednie						Zagraniczne inwestycje bezpośrednie na 1 mieszkańca					
	napływające			wypływające			napływające			wypływające		
	EU25	EU27	świat	EU25	EU27	świat	EU25	EU27	świat	EU25	EU27	świat
2003		12	24		19	52		24	76		23	77
2004	6	6	15	16	16	44	18	19	53	21	21	70
2005	12	12	22	14	14	32	23	25	65	21	21	62
2006	9	9	20	11	11	27	21	23	63	20	20	45
2007	11	11	24	15	15	37	21	21	63	23	23	58
2008	7	7	23	14	14	37	21	21	76	22	22	60
2009	9	9	25	13	13	32	14	14	62	21	21	50
2010	8	8	24	13	13	34	13	13	62	15	15	42
2011	8	8	22	13	13	35	19	19	59	16	16	45
2012	13	13	49	24	24	158	22	22	124	22	22	153

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych UNCTAD (<http://unctadstat.unctad.org>, dostęp 14.08.2013 r.).

Tabela 7. Import towarów w latach 2003-2012 (ceny bieżące)

Lata	Import towarów																
	Polska										Unia Europejska						
	w mln dol. USA	zmiana % (rok 2003 = 100%)	zmiana % (rok poprzedni = 100%)	na 1 mieszkańca w dol. USA	na 1 mieszkańca zmiana % (rok 2003 = 100%)	na 1 mieszkańca zmiana % (rok poprzedni = 100%)	udział w świecie w %	udział w EU25 w %	udział w EU27 w %	udział importu towarów i usług w PKB	w mln dol. USA	zmiana % (rok 2003 = 100%)	zmiana % (rok poprzedni = 100%)	na 1 mieszkańca w dol. USA	na 1 mieszkańca zmiana % (rok 2003 = 100%)	na 1 mieszkańca zmiana % (rok poprzedni = 100%)	
2003	66732	100,0	-	1747	100,0	-	0,90	2,51	2,28	35,69	EU25	2661546	100,0	-	6924	100,0	-
											EU27	2921707	100,0	-	5983	100,0	-
											świat	7424562	100,0	-	1169	100,0	-
2004	87563	131,2	131,2	2294	131,3	131,3	0,97	2,51	2,48	39,91	EU25	3487207	131,0	131,0	7568	109,3	109,3
											EU27	3530915	120,9	120,9	7200	120,3	120,3
											świat	9056035	122,0	122,0	1408	120,5	120,5
2005	99637	149,3	113,8	2611	149,4	113,8	0,96	2,59	2,55	37,91	EU25	3849676	144,6	110,4	8314	120,1	109,9
											EU27	3904306	133,6	110,6	7927	132,5	110,1
											świat	10337937	139,2	114,2	1589	136,0	112,8
2006	124552	186,6	125,0	3263	186,8	125,0	1,05	2,80	2,76	42,26	EU25	4447555	167,1	115,5	9560	138,1	115,0
											EU27	4517002	154,6	115,7	9132	152,6	115,2
											świat	11885462	160,1	115,0	1805	154,5	113,6
2007	163636	245,2	131,4	4285	245,3	131,3	1,19	3,11	3,11	44,14	EU25	5264098	197,8	118,4	10598	153,0	110,9
											EU27	5264098	180,2	116,5	10598	177,1	116,0
											świat	13707513	184,6	115,3	2058	176,1	114,0
2008	206851	310,0	126,4	5412	309,8	126,3	1,31	3,51	3,51	44,76	EU25	5891326	221,3	111,9	11812	170,6	111,5
											EU27	5891326	201,6	111,9	11812	197,4	111,5
											świat	15841085	213,4	115,6	2350	201,1	114,2
2009	148602	222,7	71,8	3885	222,4	71,8	1,21	3,34	3,34	40,04	EU25	4454593	167,4	75,6	8898	128,5	75,3
											EU27	4454593	152,5	75,6	8898	148,7	75,3
											świat	12243091	164,9	77,3	1796	153,7	76,4
2010	177383	265,8	119,4	4634	265,3	119,3	1,19	3,52	3,52	44,07	EU25	5038107	189,3	113,1	10029	144,8	112,7
											EU27	5038107	172,4	113,1	10029	167,6	112,7
											świat	14918679	200,9	121,9	2163	185,1	120,5
2011	208882	313,0	117,8	5454	312,2	117,7	1,17	3,54	3,54	46,85	EU25	5907236	221,9	117,3	11724	169,3	116,9
											EU27	5907236	202,2	117,3	11724	196,0	116,9
											świat	17858805	240,5	119,7	2561	219,1	118,4
2012	194397	291,3	93,1	5073	290,4	93,0	1,10	3,62	3,62	46,41	EU25	5376553	202,0	91,0	10644	153,7	90,8
											EU27	5376553	184,0	91,0	10644	177,9	90,8
											świat	17697548	238,4	99,1	2510	214,7	98,0

Źródło: UNCTAD za odpowiednie lata (<http://unctadstat.unctad.org>, dostęp 14.08.2013 r.), obliczenia własne na podstawie danych UNCTAD.

Tabela 8. Import – pozycja Polski w Unii Europejskiej i w świecie

Lata	Import całkowity									Import na 1 mieszkańca								
	Import towarów i usług			Import towarów			Import usług			Import towarów i usług			Import towarów			Import usług		
	EU25	EU27	świat	EU25	EU27	świat	EU25	EU27	świat	EU25	EU27	świat	EU25	EU27	świat	EU25	EU27	świat
2003		12	27		10	25		15	36		25	72		25	76		26	88
2004	11	11	27	10	10	25	15	15	35	25	25	68	25	25	74	25	26	86
2005	11	11	27	10	10	26	14	14	34	25	25	68	25	25	72	25	26	86
2006	11	11	27	10	10	24	13	13	33	25	25	66	25	25	69	25	26	81
2007	10	10	23	8	8	20	13	13	32	25	25	64	25	25	68	26	26	76
2008	8	8	21	8	8	20	14	14	32	25	25	65	25	25	67	25	25	74
2009	9	9	24	8	8	22	14	14	32	25	25	66	25	25	69	26	26	82
2010	8	8	22	8	8	23	13	13	31	25	25	63	25	25	66	25	25	75
2011	8	8	25	8	8	23	13	13	31	25	25	65	25	25	64	25	25	77
2012	8	8	26	8	8	25	13	13	32	25	25	55	24	24	64	25	25	67

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych UNCTAD (<http://unctadstat.unctad.org>, dostęp 14.08.2013 r.).

Tabela 9. Napływ ZIB do Polski, do Unii Europejskiej oraz w skali świata w latach 2003-2012 (mln USD)

Lata	Napływ inwestycji do Polski	Skumulowana wartość inwestycji przychodzących do Polski			Napływ inwestycji do Unii Europejskiej oraz w skali świata		Skumulowana wartość inwestycji napływających do Unii Europejskiej oraz w skali świata		
			zmiana % (rok 2003 = 100%)	zmiana % (rok poprzedni = 100%)				zmiana % (rok 2003 = 100%)	zmiana % (rok poprzedni = 100%)
2003	4588	57872	100,0	-	EU25	265534	3748901	100,0	-
					EU27	285192	3972365	100,0	-
					świat	601246	9510760	100,0	-
2004	12874	86755	149,9	149,9	EU25	217629	4837225	129,0	129,0
					EU27	227461	4867818	122,5	122,5
					świat	734148	11232850	118,1	118,1
2005	10293	90877	157,0	104,8	EU25	491284	4724504	126,0	97,7
					EU27	501687	4764171	119,9	97,9
					świat	989618	11673845	122,7	103,9
2006	19603	125782	217,3	138,4	EU25	565514	5933694	158,3	125,6
					EU27	584686	6002628	151,1	126,0
					świat	1480587	14405342	151,5	123,4
2007	23561	178408	308,3	141,8	EU25	859118	7544090	201,2	127,1
					EU27	859118	7544090	189,9	125,7
					świat	2002695	18038044	189,7	125,2
2008	14839	164307	283,9	92,1	EU25	545325	6670572	177,9	88,4
					EU27	545325	6670572	167,9	88,4
					świat	1816398	15586249	163,9	86,4
2009	12932	185202	320,0	112,7	EU25	359000	7433320	198,3	111,4
					EU27	359000	7433320	187,1	111,4
					świat	1216475	18311537	192,5	117,5
2010	13876	215639	372,6	116,4	EU25	379444	7447206	198,7	100,2
					EU27	379444	7447206	187,5	100,2
					świat	1408537	20380267	214,3	111,3
2011	18911	198196	342,5	91,9	EU25	441557	7357894	196,3	98,8
					EU27	441557	7357894	185,2	98,8
					świat	1651511	20873498	219,5	102,4
2012	3356	230604	398,5	116,4	EU25	258514	7805297	208,2	106,1
					EU27	258514	7805297	196,5	106,1
					świat	1350926	22812680	239,9	109,3

Źródło: UNCTAD za odpowiednie lata (<http://unctadstat.unctad.org>, dostęp 14.08.2013 r.), obliczenia własne na podstawie danych UNCTAD.

Tabela 10. Wskaźniki Export Performance Index, Import Performance Index, Inward FDI Performance Index, Outward FDI Performance Index w latach 2003-2012

Lata	Relacja	Export Performance Index*	Import Performance Index**	Outward FDI Performance Index***	Inward FDI Performance Index****
2003	Polska – EU25	1,096	1,250	0,052	0,862
	Polska – EU27	1,068	1,202	0,054	0,846
	Polska – świat	1,418	1,561	0,091	1,325
2004	Polska – EU25	1,186	1,298	0,124	3,059
	Polska – EU27	1,184	1,292	0,125	2,949
	Polska – świat	1,506	1,621	0,164	2,940
2005	Polska – EU25	1,126	1,162	0,256	0,941
	Polska – EU27	1,125	1,156	0,258	0,930
	Polska – świat	1,404	1,454	0,574	1,569
2006	Polska – EU25	1,141	1,191	0,550	1,474
	Polska – EU27	1,141	1,185	0,555	1,441
	Polska – świat	1,422	1,525	0,905	1,926
2007	Polska – EU25	1,127	1,242	0,172	1,096
	Polska – EU27	1,127	1,242	0,172	1,096
	Polska – świat	1,373	1,572	0,313	1,550
2008	Polska – EU25	1,074	1,212	0,155	0,939
	Polska – EU27	1,074	1,212	0,155	0,939
	Polska – świat	1,281	1,514	0,255	0,947
2009	Polska – EU25	1,214	1,265	0,466	1,365
	Polska – EU27	1,214	1,265	0,466	1,365
	Polska – świat	1,535	1,639	0,552	1,436
2010	Polska – EU25	1,158	1,220	0,503	1,267
	Polska – EU27	1,158	1,220	0,503	1,267
	Polska – świat	1,481	1,609	0,650	1,333
2011	Polska – EU25	1,141	1,210	0,460	1,466
	Polska – EU27	1,141	1,210	0,460	1,466
	Polska – świat	1,458	1,597	0,587	1,564
2012	Polska – EU25	1,146	1,229	-0,094	0,441
	Polska – EU27	1,146	1,229	-0,094	0,441
	Polska – świat	1,510	1,609	-0,094	0,364

Wskaźniki wyliczone w oparciu o: * roczne wartości eksportu towarów, ** roczne wartości importu towarów, *** roczne wartości strumieni inwestycji zagranicznych wypływających, **** roczne wartości strumieni inwestycji zagranicznych napływających.

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych UNCTAD (<http://unctadstat.unctad.org>, dostęp 14.08.2013 r.).